

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

ANTONIO TIZZANO

25 päivänä syyskuuta 2003¹

1. Tribunal d'instance de Vienne (Ranska) on esittänyt 5.7.2002 tekemällään välipäätöksellä yhteisöjen tuomioistuimelle neljä ennakkoratkaisukysymystä kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22 päivänä joulukuuta 1986 annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY² (jäljempänä direktiivi) tulkinna.

nössä tältä osin säädetty kahden vuoden pituinen vanhentumisaika on päättynyt, tai onko tällainen menettely sen mukaan sallittua.

I Sovellettavat säännökset

2. Kansallinen tuomioistuin haluaa pääasiallisesti tietää, millainen on direktiivin mukainen luottolaitoksen ilmoittamisvelvollisuus kuluttajaa kohtaan, kun luotto on myönnetty siten, että se on määräajoin jatkettavissa ja käytettävissä luottokortilla, sitä maksetaan takaisin kuukausierissä ja että se on vaihtuvakorkoinen. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään ratkaisemaan, velvoittaako direktiivillä käyttöön otettu kuluttajansuojajärjestelmä kansallisen tuomioistuimen ottamaan viran puolesta huomioon edellä mainittujen ilmoittamisvelvollisuuksien mahdollisen laiminlyönnin, kun se käsittelee luottolaitoksen kuluttajan asemassa olevaa luotonsaajaa vastaan nostamaa suorituskannetta, vaikka sovellettavassa kansallisessa lainsäädän-

Yhteisön säännökset

3. Direktiivillä pyritään kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämiseen, jotta luotonantajien välinen kilpailu ei vääristyisi (toinen perustelukappale) ja jotta kulutusluottoja koskevien yhteismarkkinoiden luominen näin varmistettaisiin (neljäs perustelukappale).

4. Direktiivin 1 artiklan mukaan sitä sovelletaan ”luottosopimuksiin” eli sopimuksiin, joiden mukaan ”luotonantaja myöntää tai lupaa myöntää kuluttajalle luottoa maksun lykkäyksen, lainan tai muun sellaisen taloudellisen järjestelyn muodossa”.

1 — Alkuperäinen kieli: italia.

2 — EYVL L 42, s. 48. Direktiivi 87/102/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 22.2.1990 annetulla neuvoston direktiivillä 90/88/ETY (EYVL L 61, s. 14).

5. Tässä asiassa merkityksellinen on direktiivin se säännös, jossa otetaan käyttöön niitä tietoja koskeva yhdenmukaistettu järjestelmä, jotka kuluttajalle on kulutusluotosta annettava, ja jonka mukaan määrättyjen tietojen on sisällyttävä joko tarjoukseen (3 artikla) tai kirjalliseen sopimukseen, jonka tekeminen kulutusluotosopimuksissa on pakollista (4 artikla).

6. Direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kirjallisessa sopimuksessa on mainittava:

a) todellinen vuosikorko;

b) ehdot, joiden nojalla todellista vuosikorkoa voidaan muuttaa.

sopimuksessa riittävät tiedot. Niihin on sisällytettävä ainakin 6 artiklan 1 kohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitetut tiedot.”

7. Edellä mainittu todellinen vuosikorko määritellään 1 artiklan 2 kohdan e alakohdassa, ja sillä tarkoitetaan ”kulutusluoton kokonaiskustannuksia vuosikorkona luoton määrälle ja laskettuna 1 a artiklassa säädetyllä tavalla”.

8. Direktiivin 1 a artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1 a) Todellinen vuosikorko, joka on luotonantajan ja luotonsaajan keskenään sopimien tulevien ja nykyisten sitoumusten (lainojen, lyhennysten ja maksujen) nykyarvon vastine vuositasolla, lasketaan liitteessä II olevan matemaattisen kaavan avulla.

— — ”

Jos todellista vuosikorkoa ei voida ilmoittaa, kuluttajalle on annettava kirjallisessa

9. Todellisesta vuosikorosta ja sen laskentatavoista säädetään vielä lisäksi

1 a artiklan 6 kohdassa, jonka tämän asian kannalta merkityksellinen osa kuuluu seuraavasti:

Tällaisiin luottoihin sovelletaan kuitenkin 6 artiklan säännöksiä.

— —”.

”Sellaisten luottosopimusten, joiden ehtojen mukaan korkokanta ja muiden todelliseen vuosikorkoon vaikuttavien maksujen määrä tai taso voivat vaihdella, mutta näistä eristä muodostuva määrä ei todellista vuosikorkoa laskettaessa ole tiedossa, todellinen vuosikorko lasketaan noudattaen oletusta, jonka mukaan korko ja muut maksut pysyvät ennallaan ja niitä sovelletaan luottosopimuksen loppuun asti.”

11. Direktiivin 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

10. Edellä mainittujen ilmoittamisvelvollisuuksien soveltamisala rajataan 2 artiklan 1 kohdassa, jonka mukaan direktiivin säännöksiä ei sovelleta muun muassa

”1. Edellä 2 artiklan 1 kohdan e alakohdassa säädetyn poikkeuksen estämättä kuluttajalle on silloin, kun on sovittu luotosta, jonka luotto- tai rahoituslaitos myöntää ennakkonostoina muulta avistatilitä kuin luottokorttitilitä, ilmoitettava joko sopimusta tehtäessä tai sitä ennen:

— mahdollinen luottoraja,

” — —

— vuotuinen korkokanta ja maksut, jotka veloitetaan sopimuksen tekemisestä lähtien, sekä ehdot, joiden perusteella niitä voidaan muuttaa,

e) luottoon, jonka luotto- tai rahoituslaitos myöntää ennakkonostoina muulta avistatilitä kuin luottokorttitilitä.

— sopimuksen irtisanomisehdot.

Tiedot on vahvistettava kirjallisesti.

2. Lisäksi kuluttajalle on sopimuksen voimassaoloaikana ilmoitettava kaikista vuotuista korkokantaa tai veloitettavia maksuja koskevista muutoksista silloin, kun tällaisia muutoksia tapahtuu. Tiedot voidaan antaa tiliotteessa tai muulla jäsenvaltioiden hyväksymällä tavalla.

— —.”

12. Direktiivin 15 artiklan mukaan tämä direktiivi ”ei estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai antamasta kuluttajia tehokkaammin suojaavia säännöksiä, jotka ovat sopusoinnussa niille perustamissopimuksen mukaan kuuluvien velvollisuuksien kanssa”.

Kansalliset säännökset

13. Ranskan oikeusjärjestyksessä kulutusluottoa säännellään code de la consommationin (jäljempänä kuluttajansuojalaki) I luvun I osan III kappaleessa.

14. Kuluttajansuojalain L.311-8 §:n mukaan luottosopimukset on tehtävä kahdena kappaleena luotonsaajalle annettava luottotarjouksesta ilmenevien ehtojen

mukaisesti ja siinä on mainittava luoton määrä, sen todellinen vuosikorko ja korkojen lisäksi perittävien kiinteiden erien kokonaismäärä (L.311-10 §).

15. Kuluttajansuojalain L.311-33 §:n mukaan luotonantaja, joka myöntää luoton antamatta luotonsaajalle edellä mainitut edellytykset täyttävää luottotarjousta, menettää oikeutensa korkoihin. Luotonsaajalla on siis velvollisuus maksaa ainoastaan pääoma.

16. Kuluttajansuojalain L.311-9 §:n mukaan sellaisten sopimusten kesto, jotka koskevat ”luottoja, joita käytetään joko luottokortin avulla tai ilman sitä ja jotka antavat luotonsaajalle mahdollisuuden käyttää myönnettyä luottoa valitseminaan ajankohtina”³ rajoitetaan yhdeksi vuodeksi ja sopimuksen voimassaoloa voidaan jatkaa. Tällaisissa tapauksissa luotonantajalla on velvollisuus tehdä L.311-8 §:ssä tarkoitettu tarjous vain alkuperäisestä sopimuksesta kuitenkin siten, että sen on kolmea kuukautta ennen ilmoitettava sopimuksen jatkamisen edellytykset.

17. Kuluttajansuojalain L. 311-37 §:n ensimmäisessä momentissa, sellaisena kuin se oli voimassa pääasian tosiseikkojen tapahtuessa, säädetään, että ”le tribunal

3 — Epävirallinen käännös.

d'instance on toimivaltainen ratkaisemaan tämän luvun soveltamiseen liittyvät riidat. Kanne on nostettava kanteennosto-oikeuden menettämisen uhalla kahden vuoden kuluessa sen perusteena olevasta tapahtumasta — — ”.⁴

II Tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

18. Cofinoga Mérignac SA -niminen luottolaitos (jäljempänä Cofinoga) myönsi 1.7.1993 tehdyllä sopimuksella Sylvain Sachithanathanille luoton, jota voitiin käyttää erissä luottokortilla, jota maksettiin takaisin kuukausierissä ja joka oli vaihtuvakorkoinen.

19. Tätä yhden vuoden pituista sopimusta jatkettiin useaan otteeseen. Ennakkoratkaisupyyntöistä ilmenee, että siinä kirjeessä, jolla Cofinoga vuosittain kuluttajansuojalain L.311-9 §:ssä säädetyn tavoin (ks. edellä 16 kohta) kolmea kuukautta ennen ilmoitti luotonsaajalle sopimuksen jatkamisen edellytykset, mainittiin ainoastaan tämän kirjeen lähettämiskuussa sovellettava todellinen *kuukausikorko*. Sitä vastoin

siinä ei mainittu sitä todellista *vuosikorkoa* (ks. edellä 7 ja 8 kohta), joka olisi voimassa sinä ajankohtana, jona sopimusta seuraavan kerran jatkettaisiin.

20. Muutamien lainaerien jäätyä maksamatta Cofinoga kehotti 19.7.2000 luoton-saajaa maksamaan hänelle myönnetyn luoton koko maksamatta olevan määrän. Koska näin ei kuitenkaan tapahtunut, Cofinoga haastoi 19.11.2001 Sachithanathanin tribunal de Vienneen vaatien, että velallinen veloitetaan maksamaan jäljellä olevan velan määrä korkoineen ja viivästyskorkoineen. Vastaaaja ei saapunut oikeuteen.

21. Koska kansallinen tuomioistuin katsoi, että sen käsiteltäväksi saatetun riidan ratkaiseminen edellytti direktiivin 87/102/ETY tiettyjen säännösten tulkintaa, esitti se yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko neuvoston direktiiviä 22.12.1986 (87/102/ETY) — — tulkittava siten, että [siinä] asetetaan kansallisille tuomioistuimille velvollisuus suosia sellaista kansallisen oikeuden tulkintaa, jonka mukaan kulutusluottolaitosten on annettava luotonottajalle kirjallisesti tiedoksi voimassa oleva todellinen vuosikorko ennen jokaista sellaisen määräajoin jatkettavissa olevan luottosopimuksen jatkamista, jonka korko on määrätty muuttuvaksi?

4 — Epävirallinen käännös. Minun on huomautettava, että L.311-37 §:n toiseen virkkeeseen on 11.12.2001 annettu lain nro 2001-1168 (JORF nro 288, 12.12.2001, s. 19703) 16 §:n II-1 momentilla tehty seuraava, tämän lain julkaisemisen jälkeen tehtyihin sopimuksiin sovellettava lisäys (ks. 16 §:n II-3 momentti): ”*velallisen sopimusrikkomukseen perustuva suoriuskanne* on nostettava tuossa tuomioistuimessa kanteennosto-oikeuden menettämisen uhalla kahden vuoden kuluessa sen perusteena olevasta tapahtumasta” (epävirallinen käännös; kursivointi on tehty lisäyksen selventämiseksi).

2) Onko näitä direktiivejä tulkittava siten, että niissä asetetaan kansallisille tuomioistuimille velvollisuus suosia sellaista kansallisen oikeuden tulkintaa, jonka mukaan kulutusluottojen myöntäjien on ennen jokaista sopimuksen jatkamista ilmoitettava kuluttajalle sopimuslauseke, jonka mukaan kyseinen todellinen vuosikorko on muuttuva?

3) Onko näitä direktiivejä tulkittava siten, että kansallisten tuomioistuinten on niiden mukaisesti suosittava sellaista kansallisen oikeuden tulkintaa, jonka mukaan kansalliset tuomioistuimet voivat luotonantajan nostamaa suorituskannetta tutkiessaan ottaa ilman ajallista rajoitusta huomioon viran puolesta tai kuluttajan esittämänä pätemättömyysperusteen, jonka mukaan kulutusluottosopimus on tehty tai sitä on jatkettu sääntöjenvastaisella tavalla, eli esimerkiksi perusteena, joka koskee sitä, että sopimuksessa ei ole mainintaa todellisesta vuosikorosta?

4) Jos vastaus on kieltävä, onko kyseisiä direktiivejä tulkittava siten, että kansallisten tuomioistuinten on niiden mukaisesti suosittava sellaista kansallisen oikeuden tulkintaa, jonka mukaan kansalliset tuomioistuimet voivat sivuuttaa kansallisen oikeuden sääntönsä, jonka mukaan yleisestä sääntelystä poikkeavan määräjän päätyttyä kuluttaja ei saa esittää eikä tuomioistuin saa viran puolesta ottaa huomioon pätemättömyysperustetta, jonka mukaan kulutusluottosopimus on tehty tai sitä on jatkettu sääntöjenvastaisella tavalla, koska tällaisella

tulkinnalla rajoitettaisiin poikkeuksellisesti kuluttajan kanneoikeuksia ja koska kuluttajansuojan tehokkuutta loukattaisiin?”

22. Yhteisöjen tuomioistuimessa huomautuksia ovat esittäneet Cofinoga, Ranskan, Belgian ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä komissio.

III Oikeudellinen arviointi

Ensimmäinen ja toinen ennakkoratkaisukysymys

Asianosaisten lausumat

23. Kahdella ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellä kansallinen tuomioistuin haluaa pääasiallisesti selvittää, asetetaanko sille direktiivillä 87/102/ETY velvollisuus suosia sellaista kansallisen oikeuden tulkintaa, jonka mukaan joka kerta kun luottokortin avulla erinä käytettävissä olevaa vaihtuvakorkoista luottosopimusta jatketaan, luotonantajan on ilmoitettava luotonsaajalle kirjallisesti voimassa oleva todellinen vuosikorko ja ne ehdot, joiden nojalla sitä voidaan muuttaa.

24. Cofinoga ja Ranskan sekä Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset⁵ ehdottavat, että näihin kysymyksiin vastattaisiin kieltävästi. Niiden mukaan nyt esillä olevan kaltaisessa asiassa se ilmoittamisvelvollisuus, joka direktiivin 4 artiklalla asetetaan luotonantajalle, ei koske sopimuksen jatkamista.

25. Ne toteavat yksimielisesti, että direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaan todellinen vuosikorko (tai vastaavat ”riittävät tiedot”)⁶ ja ehdot, joiden nojalla todellista vuosikorkoa voidaan muuttaa, on mainittava siinä kirjallisessa *asiakirjassa, jolla sopimus tehdään*. Ne päättelevät tästä, että direktiivin mukainen ilmoittamisvelvollisuus lakkaa *sopimuksen tehoketkellä*.

26. Tämän tulkinnan tueksi Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus korostaa erityisesti sitä, että direktiivin 4 artiklassa säädetyllä ilmoittamisvelvollisuudella pyritään siihen, että kuluttaja voisi arvioida luoton hinnan ja verrata sitä muihin luottotarjouksiin ennen kuin hän tekee sopimuksen jonkin tarjoajan kanssa. Tämä tavoite voidaan tehokkaasti saavuttaa siten, että ilmoittaminen tapahtuu ennen sopimuksen tekemistä tai sitä tehtäessä; sopimuksen

tekemisen jälkeen tapahtuva ilmoittaminen ei sitä vastoin ole tarpeen kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi.

27. Näin väitettyään ja katsottuaan, ettei 4 artiklalla aseteta luotonantajalle velvollisuutta ilmoittaa luotonsaajalle jatkamishetkellä voimassa olevaa todellista vuosikorkoa eikä velvollisuutta ilmoittaa sopimusehdosta, jonka mukaan korko on vaihtuva, Cofinoga ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus pohtivat, voidaanko direktiivin 6 artiklan 2 kohdan nojalla päätyä toisenlaiseen johtopäätökseen. Tuossa säännöksessä asetetaan nimittäin luotonantajalle velvollisuus ilmoittaa luotonsaajalle kaikista niistä vuotuista korkokantaa koskevista muutoksista, joita tapahtuu tietyn tyyppisten luottosopimusten voimassaoloaikana.

28. Molemmat nimittäin katsovat toisin kuin kansallinen tuomioistuin, että tässä asiassa kyseessä oleva sopimus ei kuulu edellä mainitun säännöksen soveltamisalaan. Direktiivin 6 artiklan soveltamisala on näet nimenomaisesti rajattu tämän artiklan 1 kohdassa, ja ulottuu yksinomaan luottoon, joka myönnetään ennakkonostoina muulta avistatilitä kuin luottokorttitilitä. Koska luotonsaajalle nyt esillä olevassa asiassa ei ole myönnetty luottoa ennakkonostoina avistatilitä ja koska siihen lisäksi liittyy luottokortti, tästä on pääteltävä, ettei 6 artiklan 2 kohtaa voida siihen soveltaa ja ettei luotonantajalla siis ole velvollisuutta ilmoittaa luotonsaajalle sopimuksen voimassa ollessa tai sitä jatkettaessa tapahtuvista vuotuista korkokantaa koskevista muutoksista.

5 — Viimeksi mainittu ehdottaa näin meneteltäväksi ainakin silloin, kun jatkamista ei sovellettavan kansallisen oikeuden mukaan voida pitää uutena sopimuksena.

6 — Näihin tietoihin ”on sisällytettävä ainakin 6 artiklan 1 kohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitettut tiedot” (4 artiklan 2 kohdan toinen alakohhta).

29. Cofinogan mukaan direktiiviä ei ole mahdollista tulkita muulla tavoin, sillä kuluttajalle ei joko Ranskan oikeuden erityispiirteistä taikka kyseisen sopimuksen luonteesta johtuen ole mahdollista ennen luottosopimuksen jatkamista ilmoittaa jatkamishetkellä voimassa olevaa todellista vuosikorkoa.

30. Ensinnäkin tällaisten sopimusten, joissa ”sovitaan luotoista — — jotka antavat luotonsaajalle mahdollisuuden käyttää myönnettyä luottoa valitseminaan ajankohdina”, kesto on Ranskan oikeudessa rajoitettu yhteen vuoteen ja ne ovat jatkettavissa; jatkamisen edellytyksenä on kuitenkin se, että luotonsaajalle on kolmea kuukautta aikaisemmin ilmoitettu tähän liittyvät ehdot (kuluttajansuojalain L.311-9 §, ks. edellä 16 kohta).

31. Jos sopimusehdoissa määrätään, että korkotaso vaihtelee kuukausittain, kuten nyt esillä olevassa asiassa, jatkamisajankohtana voimassa olevaa todellista vuosikorkoa ei ole mahdollista ilmoittaa edellä mainituin tavoin kolmea kuukautta ennen. Näin on siitä syystä, että se kuukausikorkokanta, joka olisi voimassa jatkamishetkellä ja joka tuosta hetkestä olisi perustana todelliselle vuosikorolle, ei tiedetä L.311-9 §:ssä säädetyllä ilmoittamishetkellä, koska se voi perustellusti vaihdella tätä ilmoittamista seuraavien kolmen kuukauden aikana.

32. Belgian hallitus ja komissio puolestaan ehdottavat, että kahteen ensimmäiseen kysymykseen vastattaisiin myöntävästi.

33. Belgian hallitus, joka on kehitellyt edelleen päätelmiä, joihin myös Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on jo aiemmin epäröiden päätenyt, väittää pääasiallisesti, että kahteen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen annettava vastaus riippuu siitä, miten jatkamisesta tehtyä sopimusta on oikeudellisesti luonnehdittava ja että tämä luonnehdinta on tehtävä luottosopimukseen sovellettavan kansallisen oikeuden nojalla.

34. Jos tässä sopimuksessa määrätään pelkästään alkuperäisen sopimuksen vaikutusten jatkamisesta, on ymmärrettävää, että ilmoittamisvelvollisuutta ei ole. Jos se sitä vastoin antaa aiheen uuden sopimuksen tekemiseen, direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut tiedot on annettava.

35. Koska ennakkoratkaisupyynnöstä voidaan päätellä, että Ranskan oikeudessa sopimuksen jatkaminen on rinnastettavissa uuden sopimuksen tekemiseen, tästä pitäisi seurata, että 4 artiklan 2 kohta velvoittaa luotonantajan ilmoittamaan luotonsaajalle

todellisen vuosikoron ja ne ehdot, joiden Arviointi
nojalla sitä voidaan muuttaa.

36. Komissio taas lähtee liikkeelle oletuksesta, jonka mukaan 6 artiklan 2 kohtaa sovelletaan myös nyt esillä olevan kaltaisen sopimukseen.

37. Direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa olevalla nimenomaisella maininnalla luotosta, ”joka myönnetään ennakkonostoina muulta avistatilitiltä kuin luottokorttitilitiltä”, jolla halutaan yksinomaan täsmentää, että 6 artiklan 1 ja 2 kohtaa sovelletaan myös tämän tyyppisiin sopimuksiin 2 artiklan 1 kohdan e alakohdasta huolimatta, nämä luotot saatetaan direktiivin muiden säännösten soveltamisalaan ulkopuolelle; tämä maininta ei kuitenkaan vaikuta siten, että 6 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle suljettaisiin ne kulutusluottosopimukset, joihin direktiiviä sovelletaan 1 artiklan yleissäännöksen perusteella (ks. edellä 4 kohta).

38. Komission mukaan todellisen vuosikoron mainitseminen jatkamishetkellä on välttämätön edellytys sille, että direktiivin keskeinen tavoite, eli se, että kuluttajan on mahdollista verrata eri luottotarjouksia keskenään voidakseen hyötyä markkinoiden parhaista tilaisuuksista, saavutettaisiin.

39. Asian käsittelyn kuluessa esille tulleiden näkemysten vuoksi on suotavaa ensiksi arvioida, voidaanko näihin kahteen kysymykseen vastata direktiivin 4 artiklan nojalla, ja sitten tutkia, onko sen 6 artiklalla merkitystä asian kannalta katsoen.

— Direktiivin 4 artikla

40. Kuten edellä on todettu, Belgian hallitus väittää, että jos (kuten nyt esillä olevassa asiassa) luottosopimuksen jatkamista on sovellettavan kansallisen oikeuden mukaan pidettävä uuden sopimuksen tekemisenä, 4 artiklan 2 kohdan a alakohdassa asetetaan luotonantajalle velvollisuus ilmoittaa todellinen vuosikorko uudelleen luotonsaajalle.

41. Minusta on kuitenkin jo yleiseltä kannaltakin katsoen kyseenalaista, että yhdenmukaistetun säädöksen soveltamisala ja soveltamisedellytykset voitaisiin määrittää kulloinkin sovellettavan kansallisen oikeuden perusteella. Katson, että tällaisella menettelyllä vaarannettaisiin tässä asiassa

esillä olevan direktiivin mukaisen tavoitteen saavuttaminen.

muuttaminen ei vastaa uuden sopimuksen tekemistä.⁷

42. Direktiivillä 87/102/ETY pyritään nimittäin takaamaan kulutusluottolaitoksille samanlaiset kilpailuolosuhteet antamalla muun muassa yhdenmukaistettuja säännöksiä siitä, minkälaisia ilmoituksia ennen sopimuksen tekemistä ja sitä tehtäessä on annettava, ja sillä otetaan käyttöön todelliset kulutusluottosopimusten yhteismarkkinat (ks. edellä 3 kohta).

45. Mielestäni direktiivin 4 artiklan tulkinta ja sen soveltamisedellytysten yksilöinti eivät voi kansainvälisyksitysoikeudellisiin syihin vedoten riippua luottosopimukseen sovellettavasta kansallisesta oikeudesta, vaan niiden on perustuttava itsenäiseen tulkintaan, jossa on huomioitu direktiivillä käyttöön otettu järjestelmä.

43. Tämän tavoitteen toteutuminen vaarantuisi ilman muuta, jos näiden ilmoitusten sisältö ja niiden mahdollinen antamistaajuus riippuisivat kansainvälisen yksityisoikeuden sääntöjen perusteella sovellettavan kansallisen oikeuden erityispiirteistä.

46. Tämän tultua todetuksi on pohdittava, voidaanko direktiivin sanamuodon ja järjestelmän valossa katsoa, että nyt esillä olevan kaltaisen luottosopimuksen jatkaminen siten, että sen korkotaso ja olennaiset ainesosat, mukaan lukien sopimusehto, jonka mukaan korko on vaihtuva, pysyvät muuttumattomina, vastaa uuden sopimuksen tekemistä, ja että siitä näin ollen säädetään 4 artiklassa.

44. Belgian hallituksen ehdottamalla ratkaisulla olisi kuitenkin tällainen seuraus. Tällöin olisi niin, että Ranskan oikeutta — olettaen, että se ennakkoratkaisupyyntöissä esitetään oikein, minkä Cofinoga on kiistänyt — sovellettaessa 4 artiklan 2 kohdan a alakohdasta seuraisi, että todellinen vuosikorko on ilmoitettava luottosopimusta jatkettaessa, kun taas tällaista velvollisuutta ei olisi, jos sopimukseen sovellettaisiin toisen jäsenvaltion oikeutta, jonka mukaan tällainen päätymisajankohdan

47. Kysymykseen on näin esitettyä mielestäni vastattava kieltävästi syistä, jotka esitän seuraavassa.

7 — Italian oikeudessa esimerkiksi codice civile 1230 ja 1231 §:issä säädettyjen periaatteiden soveltamisesta saattaisi aiheutua tuollaisessa tilanteessa se, ettei sopimusta katsottaisi uudistetun ja että sopimussuhde jatkuu.

48. Direktiivin 4 artiklan sanamuodon osalta on asianmukaista huomauttaa, että tässä säännöksessä, jossa säädetään velvollisuudesta ilmoittaa todellinen vuosikorko ja ne ehdot, joiden nojalla sitä voidaan muuttaa, viitataan sopimuksen tekemisaikakohtaan eikä siinä millään tavoin mainita ”jatkamista” tai sopimuksen päättymisajankohdan lykkäämistä.

49. Eikä vain näin. Direktiivin 1 a artiklan 4 kohdan a alakohdassa olevassa laskentatapaa koskevassa säännöksessä säädetään, että ”todellinen vuosikorko on laskettava *silloin, kun luottosopimus tehdään*”⁸ Tämän jälkeen sen 6 kohdassa selvennetään, että ”sellaisten luottosopimusten, joiden ehtojen mukaan korkokanta — — [voi] vaihdella — — *todellinen vuosikorko* lasketaan noudattaen oletusta, jonka mukaan korko ja muut maksut *pysyvät ennallaan* ja niitä sovelletaan luottosopimuksen loppuun asti”⁸.

50. Sekä kiinteäkorkoisten että vaihtuvakorkoisten luottosopimusten todellinen vuosikorko lasketaan (ja ilmoitetaan) siis yksinomaan alkuhetkellä, eli silloin kun sopimus tehdään. Vaihtuvakorkoistenkin sopimusten osalta voidaan sopimuksen tekemisen jälkeen tapahtuneita korkokannan muutoksia pitää merkityksettöminä.

51. Mutta myös järjestelmään liittyvät syyt näyttävät mielestäni puhuvan sellaisen ratkaisun puolesta, joka ei poikkea sen perustana olevista teksteistä.

52. Tältä osin muistutan, että direktiivin järjestelmä keskittyy luoton todellisten kustannusten ja sopimusta koskevassa ilmoittelussa esitettyjen sopimuksen olennaisten ainesosien ilmoittamisvelvollisuuteen (3 artikla) ja tehtävään sopimukseen (4 artikla). Tällaisella järjestelmällä pyritään, kuten Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ja Cofinoga perustellusti toteavat, keskeisesti tarjoamaan *luottosopimuksen tekemistä harkitsevalle* kuluttajalle mahdollisuus verrata luottotarjouksia keskenään, jotta hän voisi valita niistä edullisimman.

53. Edullisin tarjous on tietysti valittava *ennen* sopimuksen tekemistä, joten juuri todellisen vuosikoron ilmoittaminen on direktiivin mukaan tapahduttava tässä ratkaisevassa vaiheessa, eikä myöhemmin, mikä koskee myös vaihtuvaa korkoa koskevan sopimusehdon ilmoittamista.

54. Tässä esitetty päätelmä näyttää saavan tukea sen ehdotuksen 14 artiklan 4 kohdasta, joka komissio on tehnyt 11 päivänä syyskuuta 2002 kuluttajille myönnettäviä

8 — Kursivointi tässä.

luottoja koskevaksi yhdenmukaistamisdirektiiviksi (jäljempänä direktiiviehdotus).⁹

55. Uudessa säännöksessä säädetään nimitäin, että kuluttajalle on tiedotettava kaikesta luoton koron muutoksista ja että tietoihin on sisällyttävä uusi todellinen vuosikorko.

56. Minun näkemykseni mukaan direktiiviehdotus selvine sanamuotoineen merkitsee ennen kaikkea yhdenmukaistetun järjestelmän merkittävää uudistamista, koska sillä vahvistetaan epäsuorasti se, että direktiivin 87/102/ETY 4 artiklan voimassa ollessa todellisen vuosikoron ilmoittaminen on pakollista vain sopimusta tehtäessä eikä enää sitä myöhemmin muutettaessa.

57. Tässä suhteessa voidaan mennä pitemmällekin ja katsoa, että koska direktiiviehdotuksessa säädetään velvollisuudesta ilmoittaa vain todellisen vuosikoron muutokset, jos niitä tapahtuu, siitä saadaan tukea näkemykselle, jonka mukaan yhteisön oikeudessa ei aseteta luotonantajalle todellisen vuosikoron ilmoittamisvel-

vollisuutta myöskään silloin kun luottosopimusta jatketaan, jos korko pysyy muuttumattomana.

58. Minusta kuitenkin vaikuttaa siltä, ettei ole mitenkään perusteltavissa 4 artiklan sellainen laajentava tulkinta, jolla sen selvää sanamuotoa väkisin luetaan siten, että luotonantajalla on velvollisuus ilmoittaa todellinen vuosikorko ja sopimusehto, jonka mukaan korko on vaihtuva, muulloinkin kun alkuperäistä sopimusta tehtäessä, vaikka korkotaso ja sopimuksen olennaiset ainesosat pysyvät muuttumattomina.

— Direktiivin 6 artikla

59. Ennen kuin kansalliselle tuomioistumelle voidaan vastata, on tarpeen pohtia, voidaanko direktiivin 6 artiklan 2 kohtaa, jossa nimenomaisesti veloitetaan luotonantaja ilmoittamaan sopimuksen voima-saolon aikana tapahtuneet korkotason muutokset, soveltaa tässä asiassa esillä olevan kaltaiseen sopimukseen, jonka nojalla ammattimainen luotonantaja myöntää kuluttajan asemassa olevalle luotonantajalle luottokortin avulla erinä käytettävissä olevan ja jatkettavissa olevan luoton.

60. Kuten olemme nähneet, komissio on pääasiallisesti väittänyt, että tämä säännös sisältää yleisesti sovellettavan säännön, jota

⁹ — Ehdotus kuluttajille myönnettäviä luottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhdenmukaistamisesta annetuksi direktiiviksi (KOM(2002) 443 lopullinen, EYVL C 331 E, 31.12.2002, s. 200).

sovelletaan kaikkiin direktiivin soveltamisalaan kuuluviin sopimuksiin, ja Ranskan hallituksen edustaja on muuten istunnossa siihen yhtynyt.

61. Tämä väite ei kuitenkaan vakuuta minua.

62. Ensinnäkin juuri tämä sama hallitus on istunnossa väittänyt, että tässä tapauksessa ei ole merkityksellistä pohtia, pitääkö korotason muutoksesta ilmoittaa, koska sopimusta ei ole muutettu, vaan sitä on vain jatkettu muuttumattomin ehdoin.

63. Tältä osin totean Cofinogan ja Yhdistyneen kuningaskunnan tavoin, että 6 artiklassa annetaan erityissäntö, jota sovelletaan ainoastaan sellaisiin sopimuksiin, ”joka myönnetään ennakkonostoina muulta avistatililtä kuin luottokorttitililtä”. Sitä ei siis sovelleta nyt esillä olevan kaltaiseen sopimukseen, jolla ei myönnetä luottoa ”ennakkonostoina avistatililtä” ja jossa toisaalta on kyse luottokortin avulla käytettävän luoton myöntämisestä.

64. Mielestäni tällainen tulkinta on sekä direktiivin sanamuoto että sen järjestelmä huomioon ottaen ainoa mahdollinen.

65. Sanamuodosta on huomautettava, että 6 artiklan 1 kohdassa määritellään selkeästi sen aineellinen soveltamisala. Siinä säädetään nimittäin, että ”edellä 2 artiklan 1 kohdan e alakohdassa säädetyn poikkeuksen estämättä kuluttajalle on silloin, *kun on sovittu luotosta*, jonka luotto- tai rahoituslaitos *myöntää ennakkonostoina muulta avistatililtä kuin luottokorttitililtä*, ilmoitettava joko sopimusta tehtäessä tai sitä ennen”¹⁰ tietyt sopimukseen liittyvät seikat ja ehdot, jotka on yksityiskohtaisesti mainittu tämän säännöksen loppuosassa.

66. Saman artiklan 2 kohdan *alku* on yhtä selkeä, seuraavasti: ”*lisäksi kuluttajalle on sopimuksen voimassaoloaikana ilmoitettava kaikista vuotuista korkokantaa tai veloitettavia maksuja koskevista muutoksista silloin, kun tällaisia muutoksia tapahtuu*”.¹⁰ Ei siis ole mitään epäilystä siitä, että tässä säännöksessä viitataan edellisessä kohdassa tarkoitettuun luottosopimukseen

10 — Kursivointi tässä.

ja täsmennetään, mitä muita erilaisia ilmoittamisvelvollisuuksia luotonantajalla on sopimuksen tekemistä seuraavan vaiheen aikana.¹¹

67. Lisään vielä, että tämän säännöksen kirjaimellisen tulkinnan lopputulos on täysin yhdenmukainen direktiivillä rajatun laajemman järjestelmän kanssa.

68. Kuten on todettu, direktiivissä, jota sen 1 artiklan nojalla sovelletaan luottosopimuksiin, määrätään kuluttajansuojasääntöjen vähimmäisyhdenmukaistamisesta useiden seikkojen osalta, kuten esimerkiksi luottosopimuksia kokevien ilmoitusten (3 artikla), ennen sopimuksentekoa ja sitä tehtäessä annettavien tietojen (4 artikla), tavaran hankkimiseksi myönnettyjen luottojen kohteena olevaa tavaraa koskevan oikeudellisen järjestelmän (7 artikla), ennen määrättyä ajankohtaa tapahtuvan luoton takaisinmaksun (8 artikla), luottosopimuksen mukaisten oikeuksien siirtämisen seurausten (9 artikla), sen suojan, jota annetaan maksettaessa vaihdettavissa olevilla sitoumuksilla (10 artikla), luotonosaajan ja luotolla hankitun tavaran tai palvelun myyjän tai suorittajan välisten suhteiden (11 artikla) ja luottosopimusten välittäjää koskevien sääntöjen (12 artikla) osalta.

11 — Muut kieliversiot vahvistavat ja näin todistavat oikeaksi italiankielisen version sisällön, sillä 2 kohdan alku kuuluu ranskaksi seuraavasti: "de plus, en cours de contrat — —", englanniksi seuraavasti: "furthermore, during the period of the agreement — —", espanjaksi seuraavasti: "además, mientras dure el contrato — —", ja sitä vastaa saksankielinen "ferner — — während der Laufzeit des Vertrages — —". Kaikissa näissä versioissa käytetyllä konjunktiolla ja viittauksella "sopimukseen" tai "sitoumukseen" ilman muuta tarkennusta tehdään selväksi, että 2 kohdassa säädettyjä velvollisuuksia sovelletaan juuri sen sopimuksen voimassaolon jatkuessa, jonka päättämisestä säädetään 1 kohdassa.

69. Kaikista nyt mainituista seikoista vain yksi on yhdenmukaistettu silloin kun se liittyy sopimuksiin, joita rahoituslaitos myöntää omille käyttötilinhaltijoilleen "ennakkonostoina muulta avistatilitä kuin luottokorttitilitä", ja se mainitaan 2 artiklan 1 kohdan e alakohdassa, eli kyse on niistä tietoja koskevista säännöistä, jotka luotonantajan on annettava käyttötilinhaltija-luotonosaajalle ennen sopimuksentekoa ja sitä tehtäessä. Tätä yhdenmukaistamista ei kuitenkaan ole tehty 4 artiklassa annettuihin alaa koskeviin yleissäännöksiin sisältyvällä säännöllä, vaan ottamalla käyttöön ad hoc -säännös eli direktiivin 6 artikla.

70. Niinpä sen lisäksi, että tässä säännöksessä yksilöidään, kuten on nähty, sen oma *ratione materiae* nimenomaan tietyn tyyppisten luottosopimusten osalta, siinä annetaan myös sääntöjä, joiden, vaikka niiden taustalla onkin yhteinen *ratio*, konkreettinen muotoilu ei kuitenkaan useinkaan vastaa yleisessä säännössä asetettuja edellytyksiä. Direktiivin 6 artiklan erityislaatua ilmentää se, että siinä säädetään velvollisuudesta antaa tietoja, joista ei säädetä 4 artiklassa,¹² tai se, että tietyt tässä yleissäännöksessä tarkoitettut ilmoittamisvelvollisuudet on siinä suljettu pois.¹³

12 — Kyse on juuri 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista tiedoista.

13 — Mainitsen ennen kaikkea todellisen vuosikoron ilmoittamisen, joka on pakollista 4 artiklan, mutta ei 6 artiklan nojalla.

71. Direktiivin 6 artiklan ja 4 artiklan välinen erityislaatuinen ja toisensa poissulkeva suhde saa lisävahvistusta 4 artiklan 2 kohdan toisesta kohdasta.

72. Tässä säännöksessä säädetään nimitäin, että jos sopimusta tehtäessä todellista vuosikorkoa ei voida ilmoittaa, kuluttajalle on annettava kirjallisessa sopimuksessa ”riittävät tiedot [joihin] on sisällytettävä ainakin 6 artiklan 1 kohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitetut tiedot”.

73. Minusta on selvää, ettei nimenomainen maininta olisi tarpeen, jos — kuten komissio väittää — 6 artiklaa sovellettaisiin ilman muuta kaikkiin direktiivin soveltamisalaan kuuluviin sopimuksiin; jos sitä vastoin tällainen maininta on tarpeen, se on tarpeen juuri näiden kahden säännöksen välisen erityislaatuisten suhteen vuoksi.

74. Niin direktiivin sanamuoto kuin sen järjestelmäkin saattavat minut päätelmään, että 6 artiklan 2 kohtaa sovelletaan yksinomaan 1 kohdassa mainittuihin sopimuksiin, eli, toistan vielä kerran, luottosopimuksiin, ”jotka myönnetään ennakkonostoina muulta avistatilitiltä kuin luottokorttitilitiltä”.

75. Vaikka ei ole kiistetty, että nyt kyseessä oleva sopimus ei vastaa 6 artiklan 1 kohdasta ilmenevää sopimuskuviota, mielestäni on pääteltävä, että tämän artiklan 2 kohdan säännökseen ei voida vedota perusteltaessa sitä, että luotonantajalla on velvollisuus ilmoittaa kuluttajan asemassa olevalle luotonottajalle todellinen vuosikorko ja luoton vaihtuvuutta koskeva sopimusehto näin tehtyä sopimusta jatkettaessa.

76. Lopuksi ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa tribunal d’instance de Viennen esittämiin kahteen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Neuvoston 22.12.1986 antamalla direktiivillä 87/102/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna, ei aseteta kansalliselle tuomioistuimelle velvollisuutta suosia sellaista kansallisen oikeuden tulkintaa, jonka mukaan kulutusluottolaitosten on annettava kuluttajan asemassa olevalle luotonottajalle kirjallisesti tiedoksi voimassa oleva todellinen vuosikorko ennen jokaista sellaisen määrääjain jatkettavissa olevan, luottokortin avulla käytettävän luottosopimuksen jatkamista, jonka korko on määrätty muutuvaksi.

Edellä mainitussa direktiivissä ei aseteta kansalliselle tuomioistuimelle velvollisuutta suosia sellaista kansallisen oikeuden tulkintaa, jonka mukaan kulutusluottolaitosten on ennen jokaista sopimuksen jatkamista ilmoitettava kuluttajalle sopimuslauseke, jonka mukaan kyseinen todellinen vuosikorko on muuttuva.

Kolmas ja neljäs ennakkoratkaisukysymys

77. Kolmannessa ja neljännessä ennakkoratkaisukysymyksessä kansallinen tuomioistuin kysyy pääasiallisesti, salliiko direktiivillä 87/102/ETY kuluttajille taattu suojajärjestelmä sen, että tämä tuomioistuin

a) suosii sellaista kansallisen oikeuden tulkintaa, jonka mukaan sen on mahdollista ilman ajallisia rajoituksia, viran puolesta tai kuluttajan esittämän pätemättömyysväitteen nojalla tutkia kahdesta ensimmäisestä kysymyksestä ilmenevän kaltaiset mahdolliset lainvastaisuudet, jotka ovat tapahtuneet nyt esillä olevan kaltaista luottosopimusta tehtäessä tai sitä jatkettaessa (kolmas ennakkoratkaisukysymys); vai

b) onko tämän tuomioistuimen oltava soveltamatta kansallisen oikeuden mukaista vanhentumissäännöstä, joka estää tuomioistuinta tutkimasta näitä lainvastaisuuksia joko viran puolesta tai kuluttajan esittämän pätemättömyysväitteen nojalla (neljäs ennakkoratkaisukysymys).

78. Kuten havaitaan ja kuten Cofinoga ja Ranskan hallitus ovat perustellusti huomauttaneet, kolmas ja neljäs ennakkoratkaisukysymys on esitetty ainoastaan toissijaisesti ja olettaen, että kahteen ensimmäiseen kysymykseen vastattaisiin myöntävästi.

79. Molemmissa edellytetään näet, että direktiivillä asetetaan luotonantajalle velvollisuus ilmoittaa kuluttajan asemassa olevalle luotonottajalle todellinen vuosikorko ja sen vaihtuvuutta koskeva sopimusehto jatkettaessa nyt esillä olevan kaltaista, luottokortin avulla käytettävää luottosopimusta, jonka korko on sovittu vaihtuvaksi. Vain tällaisessa tilanteessa luottolaitoksen menettelyä voitaisiin pitää direktiivissä tarkoitettuihin tavoin lainvastaisena, ja vain tällöin olisi hyödyllistä pohtia, onko direktiivin vastaista ottaa kansallisessa oikeudessa käyttöön sellainen vanhentumisaika, joka estää kuluttajaa vetoamasta tällaiseen lainvastaisuuteen ja tuomioistuinta viran puolesta tutkimasta sitä.

80. Ottaen huomioon kahteen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen annettaviksi ehdottamani vastaukset, katson, ettei kolmannella eikä neljännellä kysymyksellä ole enää mitään merkitystä asiassa annettavan ratkaisun kannalta katsoen ja ehdotan näin ollen, että yhteisöjen tuomioistuin ei vastaa niihin.

IV Ratkaisuehdotus

81. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaisi tribunal d'instance de Viennen 5.7.2002 tekemällään välipäätöksellä esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

Kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22 päivänä joulukuuta 1986 annetulla neuvoston direktiivillä 22.12.1986, 87/102/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna, ei aseteta kansalliselle tuomioistuimelle velvollisuutta suosia sellaista kansallisen oikeuden tulkintaa, jonka mukaan kulutusluottolaitosten on annettava kuluttajan asemassa olevalle luotonottajalle kirjallisesti tiedoksi voimassa oleva todellinen vuosikorko ennen jokaista sellaisen määräajoin jatkettavissa olevan, luottokortin avulla käytettävän luottosopimuksen jatkamista, jonka korko on määrätty muuttuvaksi.

Edellä mainitussa direktiivissä ei aseteta kansalliselle tuomioistuimelle velvollisuutta suosia sellaista kansallisen oikeuden tulkintaa, jonka mukaan kulutusluottolaitosten on ennen jokaista sopimuksen jatkamista ilmoitettava kuluttajalle sopimuslauseke, jonka mukaan kyseinen todellinen vuosikorko on muuttuva.